

Kurjer Łódzki

Dziennik polityczny, społeczny i literacki

pod kierunkiem **St. Książka**.

Sroda, dnia 15 marca 1911 r.

Redakcja i administracja „Kurjera Łódzkiego”
mieści się w lokalu przy ul. Zachodniej Nr. 37.
Interesowani do redakcji zgłaszać się mogą od
11 do 12 w południe i od 6 do 7 wiecz.
Administracja otwarta od 8 rano do 8 wiecz.
Adres telegraficzny: „Łódź Kurjer”

Prenumerata w Łodzi wynosi rocznie z odnose-
niem do domu, przesyłką pocztową na prowincję lub
do Cesarstwa: rb. 8 kop. 40. Półrocznie rb. 4 k. 20,
kwartalnie rb. 2 kop. 10, miesięcznie 70 kop.
Za przesyłkę zagranicę dolicza się 60 k. miesięcznie.
Zmiana adresu 20 kop. TELEFONU Nr. 253.

Cena ogłoszeń: I-sza strona 50 kop. za wiersz
lub jego miejsce, nadesłane 50 kop., nekrologi i re-
klamy 15 kop., ogłoszenia zwyczajne 10 kop. Drobną
ogłoszenia 1 1/2 kop. za wyraz.

Ogłoszenia zamiejscowe: I str. 50 kop., reklamy po-
20 k., zwycz. po 12 k. za wiersz netto w y lub jego miejsce

Rękopisów nadesłanych redakcja nie zwraca, za artykuły nieoznaczone z góry ceną, honorarjów administracja wypłacać nie będzie.

Agenty: w Łodzi Biuro ogł. „Promień”, Piotrkowska 81. W Pabjanicach A. Wadziński, Zamkowa 416, róg Długiej. W Zgierzu Al. Bielas, Poczek. Tramw. Nowy Rynek
WYŁĄCZNE PRAWO przyjmowania ogłoszeń w Rosji, za granicą i w Królestwie Polskiem, oprócz Łodzi i okolicy, oddane jest Domowi Handlowemu L. i E. Metz i S-ka

Teatr Polski A. Zelwerowicza.
(Cegielniana № 63.)

Jutro
wiecz.

UPIORY

Teatr popularny.

Jutro
wiecz.

Ogniem i Mieczem

22-gie Przedstawienie dla prenumeratorów „Kurjera Łódzkiego”

TEATR POPULARNY.

Dziś, w środę, d. 15 marca o godz. 8 min. 15 wiecz. daną będzie nadzwyczaj efektowna sztuka w 4-oh aktach z francuskiego p. t.

„PIĘKNA MARSYLJANKA”

Bilety po niższych prawie do połowy cenach są do nabycia w administracji „Kurjera Łódzkiego”, Zachodnia № 37, codziennie od g. 9 r. do 8 wiecz. Sprzedaż w administracji trwać będzie codziennie do środy 15-go marca do godz. 5 po poł. Reszta biletów sprzedawana będzie w kasie teatru od godz. 6 po poł. w środę, już po cenach zwykłych. Administracja sprzedaje bilety tylko za okazaniem kwitu od opłaconej prenumeraty za miesiąc marzec 1911 roku.

ZASTRZEŻENIE.

Niniejszym podaję do wiadomości osób zainteresowanych, że

Herman Kurland,

mianujący się po zagranicą dyrektorem, a tutaj reżyserem Kabaretu „Ermitage”, był tylko zwyczajnym subagentem.

Z dniem 10 b. m. przestał dostarczać do „Ermitage” wszelkie siły artystyczne i wydane przez niego kontrakty z podpisem „St. Piechowski” są nieważne.

Dyrekcya „Ermitage”.

NAJSKUTECZNIEJSZY SRODEK
usuwa

**piegi, pryszoze, opalenie
wągry, czerwoność twarzy
i wszelkie plamy**

Pasta do twarzy

wynalazku aptekarza

Jana Niwińskiego

Dla uniknięcia naśladowstwa, każde pudełko
zapatrzone jest w plombę, na której znaj-
duje się № 204 i nazwisko wynalazcy

Jan Niwiński.

KALENDARZYK.

Sroda, d. 15 marca 1911 r.

Dziś: Longina M.

Jutro: Eufrozyny P.

**Idea asocjacji i rozwój ruchu
współdzielczego.**

II.

Na czele ruchu współdzielczego
w Anglii stanął ówczesny generalny se-
kretarz Cooperative Union Vansittart
Neal, który już w roku 1884 na kon-

gresie w Derby doprowadził do zawią-
zania bezpośrednich stosunków z ruchem
spółdzielczym we Francji. W następnym
roku 1885 na kongresie w Oldham byli
już reprezentanci francuskich stowarzy-
szeń, mających swój związek w centralny
Paryżu. (Chambre consultative des associa-
tions coopératives de production françai-
ses). Równocześnie myśl spółdzielcza roz-
wijała się we Francji najświetniej w Nimes,
gdzie sekretarz Towarzystwa wzajemnej
pomocy (Société de Prévoyance et de
Secours Mutuels) E. de Boyve zaznajo-
mił się dokładnie z literaturą angielską
i począł uczyć francuzów angielskiej
spółdzielczości spożywczej. W r. 1883
założył w Nimes pierwsze stowarzysze-
nie spożywcze pod nazwą „Abeille Ni-
moise”, a w r. 1885 w dnach od 28
do 31 lipca odbył się w Paryżu pierw-
szy kongres francuskich kooperatystów,
w którym wzięło udział 89 stowarzyszeń
spożywczych, wytwórczych i kredytowych
tam też utworzono związek tych stowa-
rzszeń. W jesieni r. 1886 odbył się w
Lyonie drugi kongres francuskich koope-
ratystów, któremu przewodniczył słynny
ekonomista prof. Karol Goide.

W swej mowie inauguracyjnej po-
wiedział prof. Goide:

„Kongres w Paryżu przyniósł nam
narodowy związek, oby nam kongres w
Lyonie przyniósł międzynarodowy zwią-
zek.

„Międzynarodówka Internationale!
Słowo nie jest nowe, ani rzecz, a so-
cjalną demokracją moją ją nazwiemy”.

ze przed nami to urzeczywistniła. Marx
miał genialną myśl solidarnego złącze-
nia robotników całego świata, ale my
możemy to dziedzictwo objąć tylko
„cum beneficio inventarii”. Nasza mię-
dzynarodówka zaiste nie ma celu zastą-
pić nienawiści narodów nienawiścią klas,
ani wojny zagranicą walką klas i wojną
domową.

Przedewszystkiem nie śni nam się
zapominać o ojczyźnie. Zaprzeczenie
idei ojczyzny było podstawową myślą
międzynarodówki Karola Marxa. Więc
do kogoż ma ojczyzna należeć? Ma-
ż być dziedzictwem tylko burżuazji? Tej
burżuazji, której zarzucają, że opanowa-
ła wszystkie bogactwa świata? Mamy-
ż jej pozostawić i ten monopol tych bez-
cennych dóbr, jakie w słowie ojczyzna
się mieszczą? Nie! Nasza idea międzyna-
rodowa nie jest równoznaczną z zaprze-
czeniem ojczyzny, my uważamy owszem
rozróżnienie narodów jako konieczne;
przez narody ludzkość od zarania cywil-
lizacji szła zawsze do dalszego postępu.
Zostanie więc wy anglikami, wy angiel-
scy robotnicy, my zostaniemy francu-
zami.

Świat za wieleby stracił, gdyby te
wielkie światła zagasiły, gdyby miały się
połączyć w jakąś mgławicę, ale chociaż
dążymy do odrębności narodów i zwal-
czamy zaprzeczenie ojczyzny, to chcemy
jednak zjednoczenia narodów, a jak sto-
warzyszenia i spółki wcale nie mają na
celu zniszczenia jednostek, lecz przeciwnie,
dążą do rozwoju jednostki i do zu-
żytkowania różnych talentów jednostek,
tak i zjednoczenie narodów, asocjacja
międzynarodowa, wcale nie zamierza
zniszczyć indywidualności narodowej,
lecz przeciwnie, chce pielęgnować i na-
rodowości, i talenta każdego narodu,
właściwości narodowe na pożytek cywil-
lizacji wyzyskać.

Każdy naród ma swoje właściwe
spojrzenie na rozmaite kwestje społeczne,
i każdy naród może się wiele nau-
czyć z właściwości i swoistych cech
swoich sąsiadów, ba nawet z ich błę-
dów się nauczyć”.

Obecny na kongresie stary profesor
Vigano, twórca spółdzielczego ruchu we
Włoszech, podówczas 80 letni starzec,
młodzieńczym zapałem przemawiał z
związkiem wszystkich stowarzyszeń i
spółek w jedną potężną organizację.

Wszakże te myśli wówczas nie zo-
stały urzeczywistnione, dopiero na na-
stępnym włoskim kongresie spółek w
Medjolanie na wniosek prof. Viganiego
Lussotti uchwalono utworzyć taki cen-
tralny związek z siedzibą w Paryżu i z
pozostawieniem krajowych związków
centralnych w Manchester dla Anglii, w
Paryżu dla Francji i Medjolanie dla
Włoch. Generalny sekretariat poruczono
P. Fougérousse.

Niemieckie stowarzyszenia zarobko-
we gospodarcze systemu Schultze-Delitzza
do tego związku nie przyłączyły się i
zajął stanowisko wyczekujące.

Na drugim kongresie międzynarodo-
wym w Paryżu również do urzeczywist-
nienia tej myśli nie przyszło. Dopiero
po 10 letnich usiłowaniach udało się na
kongresie w Londynie 19 sierpnia 1895
zawiązać istotny związek międzynarodo-
wy spółek i stowarzyszeń.

Kongres londyński zgromadził de-
legatów ze wszystkich krajów kultural-
nych Europy pod przewodnictwem Earl
Grey. Z francuskich kooperatystów przy-
był hr. Rocquigny i Krgall oraz Charles
Robert, z włochów Cavalieri i Croce, z
Węgier György.

Duchowe kierownictwo przypadło
oczywiście Anglikom. Zasada, żeby z
robotnika wydobyć jak najwięcej zysku
— mówił przewodniczący Earl Grey —
jest zasadą pogańską; chrześcijańska mo-
ralność polega na tem, ażeby pozwolić
ludziom uczestniczyć w pożytku ich
pracy.

Ostatecznie uchwalono po długiej dy-
skusji utworzenie stałego wydziału międzyna-
rodowego związku stowarzyszeń z
siedzibą w Londynie i z opłatą 20 ma-
rek od każdego stowarzyszenia i 2 marek
od członka.

Udało się przeto ukonstytuować
związek międzynarodowy stowarzyszeń.

a kongres londyński w r. 1895 stanowi punkt zwrotny w rozwoju idei asocjacji.

W rok później zebrał się w Paryżu w Musée Social drugi międzynarodowy kongres 28 października 1896. Wzięło w nim udział 256 stowarzyszeń i syndykatów rolniczych oraz 109 członków komitetu.

Prezydentem kongresu był ówczesny minister handlu republiki francuskiej Jules Siegfried. Wśród referentów zabierali głos imieniem włochów E. Cavaleri, imieniem Anglików E. Greening, imieniem stowarzyszeń niemieckich dr. Wygodziński, imieniem stowarzyszeń w Rosji prof. Lewicki.

Po wysłuchaniu wielu referatów uchwalono statut międzynarodowego związku stowarzyszeń w 7 rozdziałach i 38 artykułach. Z pomiędzy nich najważniejszy jest I rozdział, w którym cele związku są określone jak następuje:

1) Zapoznać ze sobą wszystkie stowarzyszenia i stowarzyszonych.
2) badać wspólnie zasady i metody, na których opiera się idea asocjacji w jej najrozmaitszych formach, o ile się rozwija bez pomocy państwa, badać podział zysków oraz połączenie kapitału i pracy w celu polepszenia położenia klas pracujących i wyniki badań rozpowszechniać;

3) ułatwiać stowarzyszeniom i spółkom rozmaitych krajów zawiązywanie wzajemnych interesów handlowych.

W celu utrzymania podziału zysków pomiędzy wszystkimi pracownikami w całym personelu stowarzyszeń — uchwalono, że żadne stowarzyszenie kredytowe, wytwórcze, spożywcze, budowlane lub rolnicze nie będzie do związku przynależne, jeżeli statutowo nie przeprowadzi u siebie podziału zysku między robotników i cały personel.

Na wniosek delegata, Edgarda Laro-ge-Joubert, dyrektora spółkowej fabryki papieru w Angoulême, uchwalono za pomocą wszelkich godziwych środków propagandy przyspieszyć chwilę, w którejby wszystkie stowarzyszenia, które się jako gospodarcze i zarobkowe spółki podają — ten charakter współdzielczości w statutach swoich co do podziału zysku między robotników i personel uwidoczniły.

Wreszcie po długiej rozprawie uchwalono jako artykuł drugi tę ważną

zasadę: „Związek nie zajmuje się ani polityką, ani religią“.

Kiedy w lecie roku 1900 po raz czwarty zebrał się w Paryżu międzynarodowy kongres stowarzyszeń i spółek, miał już za sobą długi szereg prac: międzynarodową statystykę stowarzyszeń wytwórczych i pierwsze wyniki międzynarodowego handlowego porozumienia. Imieniem angielskich stowarzyszeń przedłożył delegat, hr. J. C. Grey, projekt rewizji statutu, dążący w tym kierunku, aby w miejsce indywidualnych członków kongresu na przyszłość dopuścić jedynie delegatów związków stowarzyszeń poszczególnych krajów.

Wniosek ten byłby niezawodnie uchwalony, gdyby patron niemieckich spółek, dr H. Crüger, nie przedłożył był wniosku na zupełną rewizję statutu, który istotnie został uchwalony.

Walka wybuchła z całą siłą w roku 1904 na 6-ym międzynarodowym kongresie w Budapeszcie.

Kongres ten, otwarty dnia 6 września 1904 r. przez hr. Karolyi, położył istotne fundamenty pod organizację międzynarodową stowarzyszeń. Rozprawę otworzył sekretarz szwajcarskich stowarzyszeń spożywczych dr Hans Müller o spożywczych spółkach rolniczych w Szwajcarii i Danii.

„W gruncie rzeczy ruch spółdzielczy jest ekonomicznym i społecznym ruchem wolnościowym, dążącym do nowych gospodarczych form, w których tak poszczególne jednostki, jak i narody mogłyby w swej całości używać większej samostanności i niezależności, kto zatem naprawdę chce popierać ruch spółdzielczy, nie może nigdy zapomnieć, że tu idzie o to, aby stare stosunki zależności rozwiązywać, a nigdy nowych nie tworzyć“.

Te słowa referenta, podnoszące demokratyczny charakter ruchu spółdzielczego, wypowiedziane na zgromadzeniu, w którym zasiadali magnaci węgierscy, przyjęte zostały przez większość zebranych z żywym zapałem. Natomiast patron niemieckiego związku stowarzyszeń kredytowych Schultze Delitscha, dr H. Crüger, wystąpił zaraz z polemiką. Wytoczył mianowicie takie argumenty:

Dr. Müller wysunął jako zasadniczy punkt swego referatu pogląd, że stowarzyszeniom idzie o planową organizację konsumentów w przeciwstawieniu do kapitalizmu, gdyż kapitalistyczny ustrój

gospodarczy tkwi właśnie w rozrzuceniu spożywczości, w imieniu przeto stowarzyszeń, które on zastępuje, musi przeciw temu się zastrzedz — stowarzyszenie spożywcze niemieckie nie jest wcale środkiem do przekształcenia dzisiejszego ustroju gospodarczego, lecz przeciwnie, jest jednym z momentów dzisiejszego ustroju. Spółki i stowarzyszenia, a zwłaszcza stowarzyszenia spożywcze, mają już dzisiaj tylu wrogów, że niema potrzeby przez oddawanie się takim utopiom, jak te, które są zawarte w myślach dr. Hansa Müllera, powiększać jeszcze zastępy nieprzyjaciół...
Wcale nie jest wskazane przedstawiać handel, jako przeszkodę naszej organizacji, owszem, chcemy, ażeby nasze stowarzyszenia spożywcze zajęły miejsce w naszych kołach handlowych. W kodeksie handlowym spółki są pod towaryzstwami handlowymi umieszczone i dlatego ubolewam, jeśli się mówi o zysku w handlu, jako o czemś niegodziwym.

Do tych wywodów przyłączył się zaraz patron spółek reiffeisenowskich W. Kliengenbiel. Mówił on o niekorzyściach wielkiej ilości stowarzyszeń spożywczych na wsi i oświadczył, że patronat spółek reiffeisenowskich nie będzie popierał spółek spożywczych. Stanowisko to uzasadniał w następujący sposób:

„Mamy w Niemczech stan średni kupców i rękodzielników, obejmujący liczne gospodarce egzystencje, a stan ten z pewnością publiczności nie wyzyskuje. Wobec wielkiej doniosłości stanu średniego unikamy przezornie wyciągnięcia ostatecznych konsekwencji idei asocjacji, któreby mogły stan średni zachwiać albo zniszczyć. Tym sposobem działamy w duchu prawdziwie reiffeisenowskim, gdyż w naszych organizacjach mamy urzeczywistnić dobro publiczne w duchu chrześcijańskiej miłości bliźniego. Także i patron austriackiego związku stowarzyszeń Schultze-Delitscha C. Wrabetz, stanął po stronie dr. Crügera i zaprzeczył, żeby pionierowie z Rochdale zamierzali reformować obecny porządek gospodarczy, a inny na jego miejscu budować“.

Takich daleko idących planów z pewnością nie mieli, zgłodziłi tkackie mieli tylko jedno życzenie, aby głód swego żołądka mogli w przyszłości taniej zaspokajać. Delegat francuski Helles udowodnił na wynikach francuskich spółek winiarzy, do jakich korzystnych rezultatów doszli przez zupełne usunięcie pośredników handlem winem; także i angielski generalny sekretarz Grey oświadczył się za wyciągnięciem ostatecznej konsekwencji idei asocjacji.

Tak w dyskusji zwyciężył kierunek bezwzględnie asocjacyjny, chociaż w głosowaniu uchwaloną została rezolucja, za którą mógł głosować dr. Crüger i jego przyjaciele. Nad referatem hr. Rocquigny, czy jest dopuszczalną pomoc państwa dla stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych oraz spółek konsumcyjnych, wywiązała się długa dyskusja i ostatecznie zwyciężyła myśl surowych zaspołdzielczych, odrzucająca bezwzględnie wszelką pomoc państwa.

D. K.

Wiadomości ogólne.

○ O samorząd ziemski.

Zjazd anti-choleryczny wyraził przekonanie, że dla owocności walki z cholera w guberniach i prowincjach niemających samorządu ziemskiego, niezbędnym jest jaknajwyższe wprowadzenie, gdzie to tylko będzie możliwe — ustawy ziemskiej.

Przed urzeczywistnieniem tej myśli pożądanym jest, aby w guberniach bez ziemstw zamieniono komisje sanitarno-wykonawcze na stałe organizacje między wydziałowe z warunkiem połączycia do udziału w nich jaknajwiększej liczby przedstawicieli społeczeństwa i organizacji, mających na celu walkę z cholera.

○ Zmiana relsów na kolejach skarbowych. Rezolucją ministra komunikacji dokonywana jest staranna zmiana relsów na kolejach skarbowych. Stare, ustępują miejsca nowym typu cięższego, tak aby mogły wszędzie kursować pociągi pospieszne z całym bezpieczeństwem.

○ Ograniczenia paszportowe. Wice-minister spraw wewnętrznych, Kurlow, wydał okólnik, wzbraniający wydawania paszportów zagranicznych rodzinom żydów, które nie zapłaciły kary za uchylenie się popisowego do powinności wojskowej.

Jak prowadzić zebrania ogólne?

Gdyby przed rozpoczęciem zebrania napłynęły nowe wnioski, zmieniające treść wniosków, umieszczonych na porządku dziennym, to odrazu powinny być albo w całości odczytane, albo też z apoznać trzeba obecnych z ich treścią. Po rozpoczęciu posiedzenia, powinien przewodniczący przede wszystkim odczytać wnioski, o ile złożono je na piśmie, jeżeli zaś zakomunikowano je ustnie, powinien w odpowiedniej formie podać treść do wiadomości ogólnej. Jeżeli w trakcie posiedzenia wpłyną jeszcze rzeczowe wnioski, dotyczące np. pewnych zmian, to przewodniczący powinien je również natychmiast zakomunikować i ażeby odpowiednio skierować tak obrad, powinien powstrzymać mówcę, który już projekt omawia. Co się tyczy dopuszczalności tego rodzaju wniosków, to nie wolno nigdy zapominać, że takie wnioski mogą jedynie łączyć się z głównym wnioskiem. Pod obrady nie powinny przyjść natomiast wnioski, które żadnego nie mają związku z postawionymi na porządku dziennym punktami. Dopuszczane są wnioski, dotyczące zdjęcia z porządku dziennego tej lub owej, przeznaczonej do omówienia kwestii, jak również dopuszczane są wnioski,

mające na celu ograniczenie przez jakikolwiek dodatek wniosku głównego.

Tak samo dopuszczane są wszelkie rozszerzenia danego wniosku głównego.

Wniosek o ustąpienie przewodniczącego, zawierający „votum nieufności“ co do sposobu kierowania obradami, nabiera znaczenia szczególnie, gdy przewodniczącemu zarzuca się stroniczość, albo nieumiejętność, albo słabość w stosowaniu zarządzeń dyscyplinarnych. Jeżeli w trakcie obrad uczyniony zostanie przewodniczącemu zarzut, że nie umie powstrzymać mówców w odpowiednich granicach, to wtedy powinien on natychmiast przerwać obrady i postawić wniosek o uwolnienie go od kierownictwa.

Wniosek o zamknięcie dyskusji ma na celu zaniechanie dalszego omawiania przedmiotu, który już został dostatecznie omówiony i wyjaśniony.

Nadużyciem trzeba nazwać stawianie takiego wniosku ze strony pewnej większości, usiłującej odciąć drogę od obrony mówcom mniejszości.

W takim wypadku obowiązkiem jest przewodniczącego zwrócić się do mniejszości i dopomóc do zabrania głosu.

Niedopuszczalną, natomiast jest rzeczą przerwać mówcy, który już był przy głosie, tylko dla tego, że postawiono wniosek o zamknięcie dyskusji. Dopiero po ukończeniu mowy może nastąpić głosowanie.

Przed przystąpieniem do głosowania powinien przewodniczący oznajmić zebraniem

nazwiska tych członków, który jeszcze pragną zabrać głos. Obradowanie nad tem czy dyskusja ma być zamknięta, jest stanowczo niedopuszczalne.

Jeżeli pod względem prawnym niema przepisów odpowiednich, każdemu członkowi wolno, aż do ukończenia obrad, stawiać wnioski bądź ustnie, bądź piśmiennie. Stawianie wniosków ustnie odbywa się w ten sposób, że członek podchodzi do stołu przewodniczącego i przedstawia swoje zdanie.

Wobec szczególnie ważnych wniosków zaleca się przedstawić je nie tylko na piśmie, ale nawet drukować i rozdawać większość ilości członków.

Przewodniczący ma prawo żądać, jeżeli znajduje, iż wniosek nie jest dość jasno zredagowany, ażeby go wnioskodawca odpowiednio przerobił; gdyby jednak ten wzbraniał się to uczynić, to wtedy trzeba go tak przeczytać i podać pod dyskusję, jak dosłownie brzmi.

Zdarzyć się może, że przewodniczący, objaśnwszy zebranym, iż treść wniosku nie jest dość wyraźna, znajdzie poparcie w pewnym kole członków, a wówczas oni powinni postawić wniosek o zmianę redakcji, wniosek zaś sam oddaje się pod głosowanie.

Oto są ważniejsze wskazówki w doniosłej sprawie: „jak prowadzić obrady na ogólnych zebraniach“. Sądymy, że te wskazówki przydadzą się bardzo licznemu zastępowi członków różnych naszych Stowarzyszeń.

Światłolecznicy i Roentgenowski Gabinet D-ra S. KANTORA.

Specjaliści chorób skórnych, włosów, wenerycznych i moczopłciowych
Krótka № 4. 172—0—10

Leczenie promieniami Roentgena, światłem Finsena i kwarcowem (chorkory i wypadanie włosów), prądami wysokiego napięcia (świeżba, hemo-elektrolity (radykałne usuwanie szpecących włosów), masaż wibracyjny umiatyczny podług prof. Zabłudowskiego (niemoc płciowa), kaustyka, (usubrodawek Endo i cystoskopia (oświetlanie organów moczopłciowych), elektryczne światłne kąpiele i gorące powietrze.
Przyjmuje od 8—2 i od 6—9, dla pań od 5—6. Osobna poczekalnia.
Telefon № 19—41.

INOWŁÓDZ. PENSJONAT nad rzeką Pilicą.

Opieka dla pańien zapewniona.
Wiadomość: Pańska 58, od 11 r. do 1 i od 3 do 5 po poł.
694—3—1
A. Turmanowa.

„HANDLOWIEC“

JEDYNY NIE SUBSYDOWANY ORGAN PRACOWNIKÓW
HANDLOWYCH I PRZEMYSŁOWYCH.

Wychodzi 1-go i 15-go każdego miesiąca.

- „Handlowiec“ broni praw i interesów wszystkich pracowników handlowych i przemysłowych.
- „Handlowiec“ zamieszcza stale wakuujące posady.
- „Handlowiec“ zamieszcza sprawozdania ze wszystkich stowarzyszeń polskich w kraju i zagranicą.
- „Handlowiec“ udziela bezpłatnie porad prawnych.
- „Handlowiec“ daje BEZPŁATNIE premium w postaci cennych dzieł naukowych.
- „Handlowca“ prenumerować można we wszystkich kantorach pocztowo-telegraficznych.

Numery okazowe gratis.

Adres Redakcji: **Warszawa, Miodowa 3.**

CENA: rocznie . . . Rb. 5.—) z przesyłką pocztową.
kwartalnie . . . „ 1.25)

Prenumeratę wnosić również można przez T-wo pracowników handlowych (Sliska № 9).

Redaktor **J. Karasiński.** Kierownik literacki **K. Hoffman.**

434—820

Kwiaty świeże,
Rośliny, bukiety i wieńce
w niebywałym wyborze POLECA najtaniej

W. SALWA

Dzielną № 4, Piotrkowska № 189
i Zgierska № 7. Telef. Nr. 14-99.

Inhalatorjum

do wziewań suchych, systemu Körtinga, przy chorobach nosa, gardła i dróg oddechowych, jak również przy zaburzeniach przemiany materji (szczególnie skrofulcza).

Otwarte codziennie, oprócz niedziele i świąt od godz. 4—7 po poł. Spacerowa № 29. r319—0—1

Teatr „URANIA“

ul. Cegielniana 34.

NOWY PROGRAM.

od 1 do 15 Macea 1911 r.

Ding-Dong
Muzyk. ekscentr.

Les Ottos
Nowość gimnastyczna.

Les Bovio Sance Souci
Znakomity Internacjonalny duet.

The Bennuit Cesaro Trio
Tyrolscy parter akrobaci.

Paul Mokaschly-Truppe
Wykona wesołą pantomimę

Faun et Nymphe
Scena mitologiczna sceniz. przez prof. Burchardta.

M-lle Deloni
Subretka.

Valetoff
znów przyjechał z nowym repert.

Erna et Greet
Dwie piękne sportmenki,
Skating Akt.

URANIA-BIO
Nowa seria obrazów.

Pod werandą
Koncert Rumuńskiej Orkiestry
pod batutą kapelmistrza
GIZA STERIAN.

Specjalista chorób skórnych, wenerycznych i niemocy płciowej

Dr. St. LEWKOWICZ

Leczenie elektrycznością, elektrycznym światłem i masażem wibracyjnym.

Zachodnia 33, (obok lombardu)
Przyjmuje od 9—1 i od 6—8 wiecz., w niedzielę od 9—3 dla Pań od 5—6, 775—4.

Specjalista chorób włosów, skórnych (piegi i pryszczki na twarzy etc.) i wenerycznych (syphilis)

Dr. S. Sznitkind

ul. Średnia nr. 2.
Leczenie elektrycznością i masażem.
Przyjmuje od 8—2 po poł. i od 4 do 9 wiecz., dla dam od 4—5 po poł. 373—14—14

Dr. L. Prybulski

Choroby skórne, włosów, (kosmetyka) weneryczne, moczopłciowe i niemocy płciowej. Leczenie syphilisu Salvarsanem „Ehrlich-Hata 606“

ulica POŁUDNIOWA № 2,
Przyjmuje chorych od 8—1 rano i od 4—8 po poł., panie od 5—6 po poł. 8674—0—0

Dr. L. Klaczkin

Kenstantynowska 11.
Syphilis, skórne, weneryczne, choroby dróg moczowych.

Przyjmuje pod 8—1 rano i od 5—8 wiecz. dla pań od 4—5 po południu. 7113—0

Dr. M. Papierny

Akuszer i specjalista chorób kobiecych.
Przyjmuje do 11 rano i od 4 i pół do 6 i pół po południu.

Ulica Południowa 23.
Telefonu № 16.85 2010—1

Dr. Seyberg

Krótką 5

Choroby weneryczne, płciowe i skóry

6190—5

Dr. med. W. KOTZIN
ul. Piotrkowska № 71.

Choroby serca i płuc.
przyjmuje od 9—10 i pół i od 4—6 po południu. 14L7—1—1

Dr. Rabinowicz

CHOROBY GARDŁA, NOSA i USZU.
3. ZIELONA 3.
11—3—1

Dr. I. Silberstrom

Promenada 13 (róg Benedykta).
Choroby skóry, włosów i weneryczne. Leczenie syphilisu Salvarsanem 606. Radykałne usuwanie szpecących włosów.
Przyjmuje: od 8 do 8 i pół, od 11 i pół do 2 i pół po poł. i od 4 i pół do 8 i pół wiecz. Panie: od 4 i pół do 5 i pół po południu. W niedzielę do 7 wieczór. 1072—0—0

Dr. Feliks Skusiewicz

Choroby skórne i weneryczne **Andrzeja 13.**
Przyjmuje od 9 do 10 i pół. Panie od 4—8 po poł., w niedzielę od 10—1 rano.

Dr. med. St. Bartoszewicz

ANALIZY LEKARSKIE dla celów diagnostycznych.
Zawadzka № 1, dom Sheiblera.
można też przez aptekę B. Głuchowskiego, Dzielną 4, tel. 32
1998—0—0

Dr. med. Z. Golc

choroby skórne i wener.
ul. Mikołajewska № 18.
Telefonu № 2060.

Godz. przyjęć od 9 do 12 i od 4 i pół do 7 i pół w., w Niedziele i święta od 9 do 12 i pół. r376—0—1

Skład mój został przeniesiony z ulicy Krótkiej na ulicę **Piotrkowską 37**

Polecam wielki wybór lamp gazowych, naftowych i elektrycznych

M. BURAKOWSKI
TELEFONU № 694.
r.922—104—1

Lecznica chorób skórnych i wenerycznych D-rów L. Falka, Z. Golca, M. Jelnickiego ulica Wólczajska № 36.

Ogólne i pojedyncze pokoje dla chorych od 2—5 rb., ambulatorjum dla niezamożnych, 60 kop.
Leczenie promieniami Roentgena, lampą Finsena i Kromajera i prądami o wysokim napięciu (arsonwalizacja). Badanie krwi i mamek na syphilis.
Godziny przyjęć: od 8—9 rano, od 11 i pół do 1 i pół w poł. i od 7—8; w niedzielę i święta od godz. 9—10 i od 12 i pół do 1 i pół po południu. Kobiety chore na choroby skórne i weneryczne przyjmuje p-ni Dr. Zand-Tennenbaum w poniedziałki, środy i piątki od 5 i pół do 6 i pół. 145—6—1

Szkoła Tańców Konstantynowska 16. Obok Teatru popularnego TANÇOW

Starych i najnowszych bez względu na zdolności wycza obowiązkowo znany nauczyciel tańców **Rafał Kolski.** Konstantynowska 16.
Zapisy i informacje codziennie od 7—11 wiecz.
Lekcje zbiorowe odbywają się co niedzielę od godz. 2 do 7 pp. i od 8 do 12 wieczorem. 326—3—3

UWAGA!
Tylko do 25 kwietnia pozostaje w Łodzi znakomita specjalistka chiromantka
Prof. p. Lidja Poliakowa
39. Zielona 39.

Ważne dla Pań! SPECJALNY FRYZJERSKI SALON dla PAN „EUGENJA“

KARTOWSKA,
Łódź, Konstantynowska 5.
Poleca Szan. Paniom w Łodzi i okolicach **NAPIĘKNIJSZE CZESANIE** mycie głowy z natychmiastowym wysuszeniem (Manieur) czyszczenie paznokci, farbowanie włosów i wszelkie roboty w zakresie perukarstwa wchodzące jako to: loki turbanowe warkocze i postęh. zawsze w najnowszym stylu wykonywane pod moim kierunkiem. Wyceram upina nia najnowszych fryzjer w 5 lekcjach Abonament na miejscu i w domach.

„Zwölfte“
Rudofa Eberenca
niezawodny środek od kaszlu i chrypki.
SPRZEDAŻ w składkach aptecznych i aptekach. 3465—13—1

ODEON

Telefon 15-81.

We Srodę i Czwartek d. 15 i 16 Marca 1911 r. Wspaniały Program w 3 częściach
Z Palansa do Luino z natury. **Stłuczona lalka** dramat
Kamień przeznaczenia fantazja. **Z tego już za wiele** komedia
Cnotliwy dramat **Jaś udaje głuchego** komiczne.

Parowa Fabryka Fornierów B. i Lichtenstein

w Wierzbnikach, gub. Radomskiej,
 otworzyła w ŁODZI przy ulicy PIOTRKOWSKIEJ Nr. 44
 (w podwórzu)

SKŁAD FABRYCZNY

i poleca jaknajwiększy wybór wszelkich gatunków FORNIERÓW i
 DYKT, jako też różne gatunki MASYWNEGO DRZEWA — wyrobu wła-
 snego i zagranicznego. 664-2-1

Prosimy najprzejmiej o
 odwiedzenie naszego inte-
 resu, bez przymusu kupna.

Niniejszem mamy zaszczyt zawiadomić Sz. Publiczność
 m. Łodzi. ul. Piotrkowskiej № 6. otworzy-
 liśmy

DOM KONFEKCYJNY

ubiorów damskich i dzie-
 cinnych pod firmą „Bracia Bromberg”.
 Skład, zaopatrzyliśmy bogato na sezon bieżący
 w wielki wybór kostiumów damskich podług najnow-
 szych fasonów. Z poważaniem „Bracia Brom-
 berg”. Piotrkowska 6.

W załączeniu podajemy cennik.
Kostjum z dobrego Argiels. mater. od Rb. 14—25
 „ z granatowego sukna „ 16—30
 „ z czarnego — „ 18—45
Palta Angielskie modne — „ 6—20
 „ czarne na jedwabiu — „ 12—30
Spódniczki angielskie — „ 2 it. d.
Bluzki w wielkim wyborze po cenach przystępnych
 Wielki wybór **żałobnych** kostjumów. 553-2-1.

Nauka języków nowożytnych

udzielana przez
nauczycieli danyh narodowości
 Początek i zapisy codziennie. Lekcje próbne bezpłatne.
Instytut języków nowożytnych D-ra Kummera
Południowa 3. || Piotrkowska 16.
 r397-3-1

Ogłoszenia drobne:

A.A.A.A. Centralny kantor
 przeniesiony został na ul. Piotrkowską № 10 i poleca duży
 wybór służby z dobrymi świadectwami. 598-10-1

A!A!A! Meble różne prawie
 nowe, obrazy olejne,
 figury, zegar, gramofon różne
 drobiazgi sprzedam za bezcen
 Nawrot 44 m. 3. 572-10-1

A. Tanie do sprzedania w
 Zgierzu dom z ogrodem,
 ośm placów, jeden duży w śró-
 d lasu, i do wydzierżawienia 40
 mórg ziemi u właściciela, Zgierz,
 Srednia № 20 712-3-1

B. Wiadomość Zgierska 46.
 magazyn obuwia, Czesławskiego 0,
 685-3-1

D. Do sprzedania za bezcen mało
 używany gramofon z 43
 podwójnymi płytami. Ul. DREW-
 nowska № 18 m. 19. Oglądać
 można od godz. 11-jej rano do
 9 wieczorem. 707-3-1

F. Fotografuję umarłych w mie-
 szkaniach z rodziną lub bez.
 ul. Szkolna № 5 m. 41 Figórski
 702-3-1

F. fortepian sprzedam tanio, tam-
 że pokój umeblowany do
 wynajęcia. Konstanyńska 13,
 Gianc. 667-3-1

J. Jest magiel do sprzedania, ul.
 Nawrot 23 699-3-1

K. awiarnia do sprzedania zaraz
 Zachodnia 29, 623-10-1

K. każdy znajdzie odpowiednią
 dla siebie posadę we wszyst-
 kich branżach Wiadomość
 listownie Łódź ul. Juliusza 42
 m. 3 Informa 685-3-1

K. ompletne urządzenie warszta-
 tu, stolarskiego do sprzeda-
 nia zaraz. (3 warszaty). Długa
 10 m. 11. 688-3-1

K. wiarcarka zdalna i podręczna
 potrzebna do pracowni sztuc-
 znych kwiatów Emilji Fidler, ul.
 Nawrot № 1a. 695-3-1

M. agiel z mieszkaniem do sprze-
 dania. Główna 46 715-3-1

M. ichał Szymczak zgubił wek-
 sel na rb. 300 wystawiony
 przez Jana Szymczaka, kartę od
 paszportu i portmonetkę z 9
 rublami. Łaskawy znalazca zech-
 ce odnieść na ul. Aleksandrow-
 ska 26 Jan Szymczak 692-3-1

O. d 50—100 rubli dam za wy-
 robienie posady, pomocnika
 buchaltera, korensponenta, lub
 t. p. Oferty dla S. G. „Kur.
 Łódzki”. 717-1-1

O. dam na własność pięcio-
 miesięczną dziewczynkę. Ul.
 Zgierska № 5, wiadomość u stró-
 ża. 713-1-1

P. otrzebna ireblanka polka do
 dwojga dzieci z dobrymi
 świadectwami. ul. ul. Zachodnia
 33 m. 5 684-2-1

Rzeźączka

ostra i chroniczna, tudzież upławy
 kobiece radykalnie leczy się
„Uretrynem”
J. Mozgowa.
 Do zupełnego wyleczenia, potrzeba
 2 do 4 flakonów w cenie 1 rb. 50 k.
 bez przesyłki. Żądać wszędzie w ap-
 tekach. Na składzie u wynalazcy:
 Moskwa, Bolszaja Jakimianka, w domu
 Lebediewa m. 15. Hurtowa sprzeoż
 w magazynie T-wa R. Keller, i Spółki
 K. Ermans, Osk. Getlinga, H. Brunsz,
 Matthejsena i innych.
 Broszura pod opaską bezpłatnie.
 r278-0-1.

Zakład KĄPIELOWY

16 Włodzewska 16
 został otwarty.
 698-3-1

Przytulił się pies, wyżeł bia-
 ły, brązowe łaty, koniec o-
 gona obcięty. Jest do odebrania
 za zwrot kosztów u Zięgie-
 lewskiego, Łągiewnicka 18.
 697-3-1

P. OKOJ dla 2 osób z całodzien-
 nym utrzymaniem, do wynają-
 cia. Zachodnia 37 m. 2
 708-3-1

S. klep do sprzedania, kolonial-
 no dystrybucyjny. Nowo Ce-
 gieiniana 108. 680-3-1

Z. aginał paszport, wydany z
 Ł gm. Pijanów, pow. końskiego
 gub. radomskiej, na imię Szcze-
 pana Sobofi. 700-3-1

Z. aginał paszport, wydany z
 Ł magistratu m. Włocławka
 na imię Feliksa Przybyszowskie-
 go. 705-2-1

Z. aginał paszport, wydany z
 Ł magistratu Sieradza gub. Ka-
 liskiej, na imię Józefy Jeziors-
 kiej 704-3-1

Z. aginał paszport wydany z gm.
 Ł Samborzec pow. Sandomier-
 skiego. gub. radomskiej, na imię
 Władysława Gajek. 681-3-1

Z. aginał kwit od paszportu,
 Ł wydany z fabryki Schulca, na
 imię Marji Zygałińskiej. 682-3-1

Z. aginał paszport, wydany z
 Ł magistratu m. Łódź, na imię
 Antoniego Zacharskiego. 687-3-1

Z. aginėta karta od paszportu,
 Ł wydana z fabryki Józefa Joh-
 na, na imię Walentego Wieruckie-
 go. 714-1-1

Z. aginėta karta od paszportu,
 Ł wydana z fabryki Emilia Eł-
 serta, na imię Otylii Heuke.
 711-1-1

Z. aginał paszport, wydany z
 Ł gm. Leśmierz, pow. łęczyc-
 kiego, gub. kaliskiej, na imię
 Wojciecha Pietrzaka. 709-3-1

Z. aginał paszport, wydany z
 Ł magistratu m. Włocławka
 gub. warszawskiej, na imię Jul-
 jana Lachowicz. 691-3-1

Znany Cyrk A. Devigné

RYNEK TARGOWY, przy zbiegu ul. Cegielińskiej i Dzielnej

Dziś

sportowo-atletyczne-przedstawienie

z udziałem całej trupy na czele nowych debiutantów.
 Dalszy ciąg wielkiego wszechświatowego championatu
 Francuskiej Walki zorganizowanej przez znanego w
 Rosyi i za granicą profesora atlety A. W. Kazakowa
 dla zawodowych atletów wszechświata na mistrzostwo
 na całym świecie.

Honorowa wstęga, złote srebrne
 i brązowe medale

Dziś walczą:

Czarna Maska — Szwarc

o premię 300 rubli.

Wujo Pud — Kahuta

Waży 12 pud. 8 f. Indje

Karoli — Chorunzenko

Wegry

Matrossja

Denemark — Huber

Młody rosyjski czempion

Triest

Dubow — Romanow

Rosja

Petersburg.

Przed walkami paradny pochód wszystkich atletów.
 Początek o godz. 8 i pół wiecz.

Róże

krzaczaste, przeszło 30 tysię-
 cy w czterystu najlepszych
 odmianach: Herbaciane i Re-
 montanty Pnące, Mehowe i
 Rugosa róże z własnej Ho-
 dowli, poleca Zakł. ogr. F.
 Wiesnera, ul. Towarowa 9,
 obok Rrzeźni m. Katalogi
 gratis. 710-3-1

Tanio, bo w prywatnem mieszkaniu

Skład fortepianów i pianin
 zakład reperacyjny

Stanisława Chodkowskiego.

Sprzedaz za gotówkę i na raty,
 zamiana, strojenie.

Mikołajewska № 25.

1-sze piętro. Telefon 18-11 373-7-1

Ból głowy i migranę
 radykalnie usuwa

Migreno - Nervosin

Bezwarunkowo pewny i niesko-
 dliwy roslinny środek. Żądać w
 aptekach i składach aptecznych
 tylko ORYGINALNYCH proszków
 10 kop. szt. Pudełko 1,20 kop.
 287-62-1

Przeciw Kaszlowi i Chrypcie
 lekarze polecają

FAY'A

Prawdziwe Sodeńskie
Mineralne Pastyłki.

Żądać we wszystkich apte-
 kach i składach aptecznych.

Jeżeli zależy Panu

mieć zawsze modną i elegancką garderobę oraz
 trwałą fason.

ŻADAJ PAN

od swego krawca aby takowa była robiona na pa-
 tentowanej, nie przekuwającej włosiance

„IDEAL”.

716-3-1